

ΟΜΗΡΟΣ

Έτος Ε΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1877.

Φυλ. Β΄.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΛΛ. ΙΕΡ.

ΔΙΟΝ. ΧΑΡΙΚΛΕΟΥΣ.

ΕΝ Τῷ ΣΥΛΛΟΓῳ « ΟΜΗΡΩ ».

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, κύριοι, ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, ἥτις κατὰ τὸν μακάριον Παῦλόν ἐστιν ἐκκλησία Θεοῦ, ζῶντος, στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῶν θεοκηρύκων ἀποστόλων, ἐπὶ πέτρας στερῆας καὶ ἀφθάρτου, τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Πέτρου ὁμολογίας, ὄντος ἀκραγωνίου λίθου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀπείρου καὶ αἰωνίου Θεοῦ, διετέλει καὶ διατελεῖ εὐριοδρμούσα, εἰς ὃν ἐκλήθη ὑψηλὸν προορισμὸν, κηρύττουσα καὶ διαφωτίζουσα ἅπασαν τὴν οὐρανίαν. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος πεπερασμένος ὢν, καὶ πεπερασμένον ἔχων τὸν νοῦν, οὐκ

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Β)

εὐθὺς δλοσχερῶς τῆς ἀληθείας ἐπιδράττεται, ἀλλ' ἐπιπολαίως ταύτην νοῶν, στρεβλοῖ καὶ διαστρέφει, φέρων ὁ τάλας ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν κατάρκν, ἐφ' ὅσον ἐπὶ τῆς γῆς ἐμπεριπατεῖ καὶ πηλῶ συμπεφυρμένος βαδίζει.

Ἐντεῦθεν πόλαι ἄδου στυγεραὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους ἠνεώχθησαν, πνεύματα πλάνης ποικίλης, καὶ ἀνηλίων βαράθρων ἀναφυσῶσαι, τὴν αἰώνιον ἀλήθειαν θέλουσαι ἀνατρέψαι καὶ ἐκμηδενίσαι· ὁ κραταῖος ὁμῶς αὐτῆς δομήτωρ καὶ Κύριος, ὁ ἐπαγγειλάμενος, ὅτι «Πόλαι ἄδου, οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς», διαφυλάττει καὶ διασώζει ἄσπιλον καὶ λαμπρὰν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἐπερχομένων κινδύνων.

Τοιαῦται πλάνης μεθοδίαί, πολλαὶ καὶ ποικίλαι ἀνεφάνησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ χρόνους μέγιστον ἀπενεγκοῦσαι τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τάραχον· καὶ ἐν μὲν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις Ἀρείος καὶ Μακεδόνης καὶ Νεστόριος οἱ περιβόητοι ἐκεῖνοι! ἄλλοτε σμῆνος αἵρέσεων Γνωστικῶν, περὶ

ῶν διαλαμβάνει λεπτομερῶς ὁ ἱερός Ἐπιφάνιος. Τὸ δεινὸν τέρας τῆς Εἰκονομαχίας καὶ τέλος τὸ ἀπονεινομένον καὶ ἀπροσδιό-
νυσον ἐκεῖνο σχίσμα ἡ δαιρέσαν τὴν Δύ-
σιν ἀπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὁρ-
θοδόξων. Ὅθεν ὁ Παπισμὸς ἀνυψωθείς ὡς ὁ
πύργος ἐκεῖνος τῆς Βαβυλῶνος καὶ τραχηλι-
άσας κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐγέννησεν ἐν τοῖς
νεωτέροις χρόνοις μυρίας ἄλλας συγχύσεις
γλωσσῶν, περὶ τὴν χριστιανικὴν ὀρθοδοξίαν,
περὶ ὧν, οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος·
ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν τὴν τούτων ἱστο-
ρίαν ἀναγκαῖον νομίζω, κύριοι, εἰπεῖν, τί ἐ-
στὶ *Διαμαρτύρησις*, πόθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ παρ'
αὐτοῖς *Προτεσταντισμοῦ*, πόθεν καὶ διατί
ἀπεσχίσθησαν οὗτοι.

Πολλοὺς καὶ ποικίλους αὐτοὶ εἰς ἑαυτοὺς
τοὺς ὀρισμοὺς ἀποδίδουσιν, οὐδεὶς ὅμως αὐ-
τῶν, ὡς γε ἑμαυτὸν πείθω, δείκνυσιν ἀκρι-
βῶς, ὑπερ εἰσὶν οὗτοι. Τί λοιπὸν ἐστὶ Προ-
τεσταντισμός; *Προτεσταντισμός ἐστίν, ἡ*
ἄλογος καὶ ἀντιφατικὴ ἐξάρρησις τοῦ
ἐκ παραδόσεως ὑφειστώτος δόγματος. Οὗ-
τος ὁ δυνατὸς ὀρισμὸς τοῦ Προτεσταντι-
σμοῦ καὶ οὗτος δύναται περιλαβεῖν ὡσαύτως
αὐτοῦ τὰς αἵρέσεις, αἵτινες διεσπάρησαν ἐν
μικρῷ χρόνῳ διαστήματι πολλαχοῦ τῆς
Εὐρώπης πολλαὶ καὶ ποικίλαι, ὡς ἐκ τῶν
σπαρτῶν τοῦ φονευθέντος Δράκοντος ἐδόν-
των ἐπληθύνθησαν οἱ τοῦ μύθου Γίγαντες.
Ἀποβάλλουσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι τὴν πα-
ράδυσιν, καὶ λάβρω ποδὶ αὐτὴν ἐκλακτίζου-
σιν ὡς ἀντιλέγουσαν δῆθεν τῇ χριστιανικῇ
ἐλευθερίᾳ καὶ τῷ καθαρῷ λόγῳ.

Οὐδόλως ἐν τῇ λιτῇ καὶ συντόμῳ ταύτῃ
ἐκθέσει ἄπτομαι, κύριοι, τοῦ τοιούτου ζη-
τήματος, ἀρκεῖ δεῖξαι τὴν ἀρχὴν τοῦ παρ'
αὐτοῖς ὀρθολογισμοῦ, ὅπως δεῖξω, ὅτι ἡ
αἵρεσις αὐτῶν οὐκ ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς
ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὁρθο-
δόξων, ἀλλ' ἀπ' ἄλλης τινὸς ἀσυμφόρου
καὶ ἀπροσδιονύσως ἀποσχισθείσης.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ, κύριοι, μετὰ τὴν
ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων θεμελίωσιν αὐτῆς, ἦν
ἐνότης, συνενοῦσα δι' ἀδελφικῶν δε-
σμῶν, ἀπαξάπαντα τὸν χριστιανικὸν κό-

σμον, καὶ οὐδαμῶς οὐδέποτε διαταράχθη.
Ὅτε αἵρεσις τις διεγείρετο, ὁ χριστιανικὸς
κόσμος ἔπεμπε τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ,
τοὺς ὑψηλοὺς αὐτοῦ ὑπαλλήλους, εἰς σεβα-
στὰς τινὰς συνανοήσεις, ὧς συνόδους ἀπο-
καλοῦμεν, αἵτινες διὰ τὸν εἰρηνικὸν αὐτῶν
χαρακτῆρα, καὶ διὰ τὸ ὕψος τῶν τυζητή-
σεων, ἀπετέλουν, κύριοι, τὸ εὐγενέστατον
θέαμα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Κόσμου! Τὰς ἀπο-
φάσεις τούτων τῶν τοπικῶν συνόδων ἀπέρ-
ριπτεν ἢ παρεδέχετο ἅπαντα ἡ Καθολικὴ
τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, διὰ τῶν Οἰκουμενι-
κῶν Συνόδων, καθ' ὅσον ἐβλεπεν αὐτὰς συμ-
φωνοῦσας ἢ διαφωνοῦσας τῇ Καθολικῇ αὐτῆς
Ὁμολογίᾳ. Ὁ τρόπος οὗτος, κύριοι, τοῦ
συζητεῖν καὶ ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν οὐρα-
νίων καὶ ὑψηλῶν δογμάτων, ἦν καὶ ἔσεται
τῇ Καθολικῇ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ διότι
ἐν τῷ τρόπῳ τούτῳ ὁμιλεῖ τὸ πνεῦμα τῶν
Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλὰ μετὰ τὸ σχίσμα ἡ Ῥώμη, κύριοι,
ἐκπεπωκυῖα ἅπαν τὸ τῆς φιλοπρωτείας πο-
τήριον ἀλόγως δ' οὐκ οἶδ' ὅπως σφιερισθεῖ-
σα καὶ τὸ ἀλάθητον, ὑπερ εἰς μόνην τὴν
Καθολικὴν ἐκκλησίαν ἀνήκει, ἤρξατο ἐπι-
βαρύνουσα τὸν ἀνθρώπινον λόγον καὶ περιο-
ρίζουσα ἐν στενωπάτοις ὁρίοις τὴν ἐλευθέραν
ἐξέτασιν, τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν
παντὸς λογικοῦ καὶ πνευματικοῦ ὄντος. Προ-
ϊόντος δὲ τοῦ χρόνου οἰκειοποιηθεῖσα πρὸς
τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν δύναμιν,
ἐνοῦσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῆς (ἐξέστω μοι ἡ λέ-
ξις) διὰ μαχαίρας ὑλικῆς καὶ τηλεβόλων,
ἀποκατέστησε τὸν χριστιανὸν οὐχὶ μέλος
τῆς ἐκκλησίας, διότι διέρρηξε τὴν ἐσωτερι-
κὴν καὶ πνευματικὴν ἐνότητα, ἀλλ' ἕνα
τῶν ὑποτελῶν καὶ ὑπηκόων κατέστη ἐκείνη
τύραννος καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέ-
ξεως, ὁ δὲ χριστιανὸς δοῦλος καὶ ὑποτε-
λής.

Ἐντεῦθεν, κύριοι, ὁ μοναδικὸς καὶ ζῶν
νόμος τῆς ἐνότητος, κατέστη διὰ μερικῶν
ἐξωτερικῶν νόμων τοῦ οὐτι *λιταρισμοῦ* (*uti-
litarisme*) καὶ διὰ δικαστικῶν σχέσεων. Τῆς
ἐξουσίας ὅθεν ταύτης διαβρῆξάσης τὴν ἐσω-
τερικὴν ἐνότητα, στηριζομένης δὲ ἐπὶ τινος

ψευδοῦς ἀξιώσεως τοῦ ἀλλοιοῦν ἢ ἐπε-
ξηγεῖν τὸ σύμβολον, ἀπεχώρησε τὸ θεῖον
πνεῦμα, τὸ ἐν τῇ ἐνότητι ὁμιλοῦν καὶ κα-
θοδηγοῦν, καὶ ἡ ἐποχὴ τοῦ ὀρθολογισμοῦ
ἀφίκετο· ὅθεν, λόγου χάριν, ἐπενόησε κα-
θαρτήριον πῦρ, ἵνα ἐξηγήσῃ τὴν περὶ τῶν
κεκοιμημένων εὐχὴν—τὸ ἀναμάρτητον, ἵνα
ἐξηγήσῃ τὴν ἐκπώλησιν τῶν συγχωροχαρ-
τίων κ.τ. Οὐδέποτε ἡ Ῥώμη, κύριοι, εἶπε·
«ὁ Ἅγιος κρινεῖ με»—«ἀλλ' ἐκεῖνος ἅγι-
ος, ὅς φρονεῖ ὡς ἐγώ». — Καὶ ἐν Συνόδοις,
ἀντὶ τοῦ Πνεύματος, ἐλάλει ὁ ἀναμάρτητος
Πάπας, καταπατῶν καὶ ἐξευτελίζων τὸν ἀν-
θρώπινον λόγον, τὴν ἐλευθέραν συζήτησιν
καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφασίζειν κοινῶς
περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Ναί,
κύριοι, ἡ ἀγία ἐδρα ἡδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ εἰς
τὰ μυστήρια ὅλων τῶν λαῶν καὶ τῶν βασι-
λέων, καὶ τὰ ἐξομολογητήρια ἀπάντων τῶν
καθολικῶν Ἡγεμόνων ἀντελάλουν ὑπὸ τοὺς
ὄλους τοῦ Βατικανοῦ.

Ὁ ἀνθρώπινος λόγος, κύριοι, ἀναξιοπα-
θῶν ὑπὸ τῆς τοιαύτης καταπίεσεως, ὑψώθη
ἄφοδος, ἀντιστρατευόμενος πρὸς τὴν παπι-
κὴν τυραννίαν, πᾶσαν ἐπαγόμενος ἐφεύρε-
σιν πρὸς παντελὴ κατάργησιν τῆς δεσποτεί-
ας τοῦ Βατικανοῦ. Ὅθεν ἀνεφάνη ὁ Προτε-
στантиσμὸς γνήσιος γόνος τοῦ παπισμοῦ·
κατὰ τὸ πνεῦμα δ' αὐτοῦ, οὐκ ἔστιν αἵρεσις
τοῦ πρώτου ἐκείνου χριστιανισμοῦ, ἀλλὰ
σχίσμα — γεννηθὲν ἀπὸ τὴν παπικὴν ἀρ-
χὴν, ἥς ἀφανισθεῖσης καὶ ἐκεῖνος ἐκπνεύσει.

Παραδείγματα τινά, ἱκανῶς διαφωτίζουν
τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος : ὁ παπισμὸς λέγει «ἡ
ἐκκλησία πάντοτε ἠύχετο ὑπὲρ τῶν κεκοι-
μημένων, ἀλλ' ἡ εὐχὴ αὕτη ἦτο ἀνωφε-
λὴ, μὴ ὑπάρχοντος μέσου τινὸς πράγμα-
τος — ὅθεν ὑπάρξει καθαρτήριο πῦρ»
— Ὁ Προτεσταντισμὸς ἀντιπαρατασσόμε-
νος λέγει· «Οὐδ' ἔχρος καθαρτηρίου ἐν
ταῖς Γραφαῖς ὑπάρχει — ἄρα ἐστὶ μῦθος
καὶ ἀπάλασμα τῆς παπικῆς φαντασίας
τῶν Σχολαστικῶν· ὅθεν ἡ ὑπὲρ τῶν κε-
κοιμημένων εὐχὴ ἐστὶν ἀνωφελής.» —
Ὁ Παπισμὸς, λέγει· «Τὴν μεσιτείαν τῶν
ἁγίων ἐπεκαλέσατο ἅπαντα ἀρχαίῳθεν ἡ

ἐκκλησία· ὅθεν ὠφέλιμός ἐστι πρὸς σωτη-
ρίαν.» — Ὁ Προτεσταντισμὸς ἀποκρίνε-
ται· «Ὁ ἐξιλασμὸς ὁ γινόμενος διὰ τοῦ
αἵματος τοῦ Χριστοῦ, ὁ γινόμενος παρα-
δεκτὸς ὑπὸ τῆς πίστεως ἐν τῷ βαπτίσμα-
τι, ἀρκεῖ ὅπως ἐξαγοράσῃ, οὐ μόνον τὸν
ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ ἅπαντα τὸν δυνατὸν
κόσμον· ὅθεν ἡ μεσιτεία τῶν ἁγίων ἐστὶν
ἀνωφελής.» — Οὕτω καὶ περὶ τῆς παρα-
δόσεως, περὶ τῶν καλῶν ἔργων, καὶ περὶ
τῶν λοιπῶν.

Τοιαύτη ἡ ἐναγώνιος αἰωνία πάλη, ἡ ἐπι-
κρατοῦσα μεταξὺ τοῦ Παπισμοῦ καὶ τοῦ
Προτεσταντισμοῦ, ἦν ἐπὶ νῆγκον, ὡς προεί-
πομεν, ὁ περιορισμὸς τῆς ἐλευθέρας ἐξετά-
σεως, αἱ βαρεῖαι καταχρήσεις τῆς Παπικῆς
αὐλῆς, ἡ διαφθορὰ τῆς Ῥώμης, ἡ φιλαργυ-
ρία, ἡ ἀκολασία καὶ τελευταῖον ὁ ἀθεῖσμός
καὶ ἡ ἀσέβεια! Αὗται, κύριοι, ἐγένοντο αἱ
κυρίως αἰτίαι, δι' ἃς ὑπέστησαν μαρτύρια
οἱ περίπυστοι ἐκεῖνοι πρόδρομοι τοῦ Προτε-
στантиσμοῦ Οὐίλλεμος καὶ Οὔσιος· ἰδίως δὲ
διήγειραν τὸν Δούθηρον καὶ τοὺς λοιποὺς
ἀναμορφωτάς, περὶ ὧν ἐροῦμεν ἐξῆς διὰ βρα-
χείων.

Κατὰ τὸν ἰβὸν αἰῶνα, τὰ ἀνοσιουργή-
ματα Ἀλεξάνδρου τοῦ ἕκτου, ἡ ἐπαρσις Ἰ-
ουλίου τοῦ δευτέρου, αἱ ἄδικοι καὶ βίαιοι
φορολογίαι Λέοντος τοῦ δεκάτου, ἡ πώλησις
τῶν συγχωροχαρτίων, ἡ χρηματικὴ ἐκτί-
μησις τῶν ἁμαρτημάτων, αἱ ἀνούσιαι πρά-
ξεις καὶ δεισιδαιμονίαι τοσούτων Μοναχῶν
— ἀφύπνησαν καὶ ἐξήγειραν, κύριοι, τὸν
Οὔτιον καὶ Οὐίλλεμον, οἵτινες ἱκανῶς παρε-
σκεύασαν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα πρὸς ἐντε-
λὴ παραδοχὴν τῆς μεταρρυθμίσεως, καὶ
κατέδειξαν εἰς τὸν ἀμαθὴ λαὸν τῆς ἐποχῆς
ἐκείνης τὴν οἰκτρὰν καὶ ἐλσεινὴν κατάστα-
σιν τῆς Ποντιφικῆς Αὐλῆς, καὶ ἐκ θεμέθλων
ἐσάλευσαν τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ πεποι-
θήσεις· ὥστε ὁ λαὸς ὥργα ἀνυπομόνως
πρὸς τὴν καινότεραν καὶ σπινθὴρ μόνον ἔλει-
πεν, ὅπως ἀναφλέξῃ τὴν μεγάλην ἐκείνην
πυρκαϊάν καὶ κίνησιν τῶν πνευμάτων ἐν
τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ. Τοιοῦτοι δὲ σπινθῆρες
ἀνεφάνησαν, ἐν μὲν τῇ Γερμανίᾳ ὁ Δούθη-

ρος, ἐν δὲ τῇ Ἑλβετίᾳ ὁ Ζουίγλιος ἢ Σβίγ-
γλιος καὶ ὁ Καλθίνος, ἐξ' ὧν μετ' οὐ πο-
λὺ ἐξεργάγησαν πολλὰ, πολλῶν αἰρέσεων
ἐτερεῖαι, αἵτινες διεσπάρησαν πολλαχοῦ τῆς
Εὐρώπης.

*Ὁ Λούθηρος καὶ ὁ Λουθηρανισμὸς μέχρι
τῆς ἐν Αὐγούστῃ Διαίτης.*

Ὅτε ἡ Ῥώμη ὑπνωττεν ἄβρως ἐπανα-
παυομένη, κύριοι, ἐπὶ τῇ διπλῇ Αὐτῆς ἐξου-
σίᾳ, ἡγείρετο κατ' αὐτῆς ἐκεῖνος, ὅστις το-
σοῦτον βαθέως ἐμελλε νὰ διαταράξῃ τὴν
ἀνάπαυσιν τῆς αἰωνίας πόλεως τῶν Ποντι-
φίκων. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦν ὁ *Μαρτίνος*
Λούθηρος, γεννηθεὶς ἐκ πτωχῶν γονέων εἰς
Εἰσλέβεν—Lisleben τῆς *Σαξωνίας*, τὴν δε-
κάτην 9ῆς τοῦ 1483. Τοῦ εἰκοσιεπταετοῦ
ἤδη *Μαρτίνου* ὁ πατὴρ ἦν ὁ Ἰωάννης Λού-
θηρος, μεταλλουργός, ὃς ἐνεχάραξεν αὐτῷ
ἐξ' ἀπαλῶν ἀνύχων τὰς ἀρχὰς ἠθικῆς κα-
θαρᾶς, καὶ εὐσεβείας ἀδόλου. Παρατηρήσας
δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ διαθέσεις εὐνοϊκὰς
πρὸς τὴν σπουδὴν, ἐπεμψεν αὐτὸν εἰς *Εἰζε-
νάχ* ἐν τῇ *Ἡγεμονίᾳ* τῆς *Σάξ*—*Βέιμαρ* κα-
τὰ τὸ 1498, ἵνα ἀκολουθήσῃ τὰ μαθήμα-
τα τῆς πόλεως ταύτης. Ὁ μαθητὴς ἐποίη-
σε προόδους ταχείας εἰς τὴν Λατινικὴν
γλῶσσαν καὶ τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς δι-
δασκαλίας. Ἐκεῖνος, κύριοι, ὅστις μετὰ εἴ-
κοσιν ἔτη ἐμελλε νὰ καταπατήσῃ ὑπὸ τοὺς
πόδας τοῦ τὴν ἐξουσίαν τῶν Παπῶν, ἐστε-
ρεῖτο πολλάκις τῶν ἀναγκαιοτέρων τοῦ βί-
ου πραγμάτων, ἀναγκαζόμενος μετὰ τῶν
πτωχῶν αὐτοῦ συντρόφων, ἵνα ψάλλῃ ᾠ-
σματα ἀπὸ θύρας εἰς θύραν. Ὁ *Μαρτίνος* ἔ-
λαβε τὸν βαθμὸν τελειοφοίτου ἐν τῷ Πανε-
πιστημίῳ τῆς *Ἐρφοῦρτης*, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδί-
δαξε τὴν φιλοσοφίαν τοῦ *Ἀριστοτέλους*.
Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον εὗρε λατινικὴν τι-
νὰ *Ἱερὰν Γραφὴν* ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Πα-
νεπιστημίου, παρατήρησε μετ' ἐκπλήξεως,
ὅτι περιείχεν ἄλλα, ἢ αἱ κοινὰ βιβλία ἀ-
πὸ ταύτης λοιπὸν τῆς στιγμῆς ἀφωσιώθη
ὅλως εἰς τὴν μελέτην τῶν ἁγίων *Γραφῶν*,
εἰς τὸ καθ' αὐτὸ κείμενον, ἀποκτήσας ἐν

τῇ ἀκανθώδει ταύτῃ μελέτῃ γνώσεις, ὧς
οὐδέποτε εἶχον φαντασθῇ οἱ πλείότεροι τῶν
ἐκκλησιαστικῶν τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ.

Ἡ πρὸς τὰς σοφὰς ταύτας ὅθεν ἐρεῦνας
ἐμπαθὲς αὐτοῦ ἐπιθυμία, διήγειρεν αὐτὸν
ν' ἀσπασθῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Ὁ πατὴρ
αὐτοῦ ἐπεθύμει νὰ ἐκλέξῃ ὁ υἱὸς τὸ στά-
διον τῶν νομικῶν. Ὁ *Λούθηρος* λοιπὸν ἦν
ἀμφιρρέπης, ὅτε συμβᾶν τι λυπηρὸν ἐρρίψεν
αὐτὸν ἐν Μοναστηρίῳ. Φίλος τοῦ τις *Ἀλέ-
ξιος* ὀνομαζόμενος ἐκεραυνοβολήθη θανασί-
μως ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, εἰς τι ἀ-
πὸ Μανασφείδης εἰς *Ἐρφοῦρτην* ταξείδιον,
ὅπερ ἐποίουν ὁμοῦ. Ὁ θάνατος οὗτος συνε-
κίνησεν αὐτὸν τοσοῦτον, ὥστε ἀπεσύρθη πά-
ραυτα εἰς τὸ Μοναστήριον τῶν *Αὐγουστίνων*
κατὰ τὸ 1505.

Ὁ *Λούθηρος* διεκρίθη, κύριοι, πάραυτα
διὰ τῆς ἱκανότητος αὐτοῦ, ὃ δὲ Ἰγούμενος
τῆς Μονῆς, ἵνα ἀφήτῃ αὐτὸν νὰ ἐξακολουθῇ
τὰς θεολογικὰς του σπουδὰς, ἐξήρρεσεν αὐ-
τὸν ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν χειροτεχνημάτων,
εἰς ἣν ὑπεχρεοῦντο ἅπαντες οἱ ἐν τῷ Μο-
ναστηρίῳ. Χειροτονηθεὶς ἱερεὺς κατὰ τὸ ἔ-
τος 1507 ἐπέτυχεν ἑδραν τινὰ καθηγητοῦ
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς *Βιρτεμβέργης*, νε-
ωστὶ συστηθέντι ὑπὸ τοῦ *Φριδερίκου* ἐκ-
λέκτορος τῆς *Σαξωνίας*. Ἐκεῖ, κύριοι, ἀνε-
φάνη ἡ μεγαλοφυΐα αὐτοῦ· αἱ ἀλύσεις τῆς
Σχολαστικῆς φιλοσοφίας ἐγένοντο αὐτῷ ἀ-
φόρητοι· ἐπεχείρησεν ὅθεν νὰ ἐλευθερώσῃ
αὐτῶν τὸν ἀνθρώπινον νοῦν, πρὸ πολλοῦ
χρόνου ἡχμαλωτισμένον. Ἡ καινοτομία καὶ
ἡ τόλμη τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ ἔθελξαν τοὺς
πλείστους τῶν σπουδαζόντων μαθητῶν, αἵ-
τινες ἐσχημάτισαν ἐνθουσιώθῃ φατρίαν ὑπὲρ
αὐτοῦ. Ναί, ἔθελγον, ἔθελξαν αἱ νέαι ἰδέ-
αι, καθ' ὅσον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ *Θυρίου*
καὶ *Οὐγκιέφου* τὸν ἐλεεινὸν καὶ φρικῶδη
ἐκεῖνον θάνατον!! ἅπαντες οἱ τῆς *Εὐρώπης*
χριστιανοί, μηδ' αὐτῶν τῶν καθηγητῶν καὶ
μαθητῶν ἐξαιρουμένων, ἔζων ὑπὸ τὴν κοι-
νωνίαν τοῦ *Πάπα*, φοβούμενοι τὸ δεινὸν καὶ
φρικῶδες τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως!

Ἀποθανόντα, κύριοι, *Ἰούλιον* τὸν δεύτε-
ρον διαδέχεται *Λέων* ὁ δέκατος, ἄνθρωπος

ἀκόλαστος, τρυφήλος καὶ ἄσωτος. Ὁ καλὸς οὗτος Πάπας, διὰ τὰς ὑπερβολύσας αὐτοῦ δαπάνας καὶ μεγαλοπρεπείας, ἐξεκένου ἂν εἶχε καὶ αὐτοῦ τοῦ Κροίσου τοὺς θησαυροὺς· ἐπὶ ἤλθε δ' ὅμως αὐτῷ, τελέσαι καὶ τὸν ἐν Ῥώμῃ ναὸν τοῦ ἁγίου Πέτρου. Ὅθεν ἠνέωξε τὸν περιφανῆ κρατῆρα τῆς Παπικῆς εὐσπλαγγνίας, παρέχων εἰς ἅπαντας τοὺς χριστιανούς τῆς Εὐρώπης τὰ συγχωροχάρτια, δι' ὧν βαρυτάλαντον ἐπώλει τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. Περὶ τῆς πωλήσεως ταύτης, κύριοι, καὶ περὶ ἁπασῶν τῶν ἄλλων τῆς Παπικῆς αὐλῆς καταχρήσεων ὁ πολὺς Πασκουίνος ἐπαίησε τὰ ἐφεξῆς·

» *Allorchè para Pio —*

» *Comparsa in manzi à Dio —*

» *Dio gli Chiese Cosa hai fatto ;*

» *Ei rispose niente affatto.* »

ὧν περ τὸ πνεῦμα οὕτω μεθηρμήνευσεν :

» Βίον κατὰ πλειὸν ἀνομημάτων φρικτῶν
διανύσας

» Ὁ ἄσεβῶς, εὐσεβὴς ! (pius) εἰς τὴν γῆν
να καλῆται τολμήσας

» Λέων τῆς Ῥώμης ὁ Πάπας τὴν γῆν ν'
ἀφῆσ' ἠναγκάσθη

» Πρὸς τὸν Παράδεισον ἔδραμε τότε,
νομίζων ὁ φροῦδος

» Ὅτ' ὧς Πάπας, ἐτοίμην τὴν θέσιν
του εἶχεν ἐκεῖσε

» Ποία πλὴν ἐκπληξίς, ὅταν ὁ πλάστης
προσβλέψας τῷ εἶπε

» Τί, ποτ' ὑπὲρ τῆς ψυχῆς Σου, ε' τὴν
γῆν κατειργάσθης ὦ Πίε ;

» Πλάστα, ἐγὼ δὲν ἐγνώριζον καὶ πῶς
ὑπάρχει τοιαύτη !

» Ἐξελθ' ἐντεῦθεν λοιπὸν, ἐδῶ ἄπιστοι
δὲν εἰσχωροῦσι

» Συγχωροχάρτιον τότε θρηνῶν ν' ἀ-
γοράσῃ ἐζήτει

» Ὁ πρὸ ὀλίγου τοιούτων ε' τὴν γῆν
μυριάδας πωλήσας

» Ἀνωφελῶς πλὴν ἐζήτει, διότι ἐκεῖ
δὲν πωλοῦσι.

Τῶν πανισχύρων συγχωροχαρτίων, κύριοι, τὴν ἐν Γερμανίᾳ ἐκπώλησιν, εἶχον δικαιωματικῶς οἱ Αὐγουστιανοὶ Πατέρες καὶ

τότε δυστυχῶς ! (ἴσως), διωρίσθησαν εἰς τὴν ἐκπώλησιν οἱ ἐκ τῆς τάξεως τῶν Δομινικανῶν. Οἱ Αὐγουστιανοὶ ἠγανάκτησαν καὶ βαρέως ἔφερον τὸ συμβάν· ὁ Αὐγουστιανὸς Λούθηρος, ἄνθρωπος ὀξύς, θρασὺς, ἐπιχειρηματικὸς καὶ πολύφωνος ἤρξατο λακτίζειν καὶ ἀποδυσπετεῖν, ἤρξατο λαλεῖν στεντορίως καὶ ἀκούεσθαι, ἤρξατο γράφειν καὶ ἐπιστέλλει πρὸς τοὺς γειτνιάζοντας Ἐπισκόπους· Ὁ Λούθηρος, ἐπανελθὼν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰς Βιρτεμβέργην, παρεδέξατο τὴν θέσιν ἱεροκήρυκος καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς τριλογίας· φθάσας ἅπαξ εἰς τὸν βελθὸν τοῦτον, ἀφωσιώθη ὁλως εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἁγίων Γραφῶν. Ἡνόει, κύριοι, πληρέστατα τοὺς συγγραφεῖς τῆς ἀρχαιότητος καὶ τοὺς Πατέρας τῆς ἐκκλησίας, ἦτο κάτοχος τῆς ἑλληνικῆς καὶ ἑβραϊκῆς γλώσσης, ἐκήρυττε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετ' εὐγλωττίας ἐπαγωγῶν λίαν καὶ δὲν ἐβράδυνε νὰ καταστήσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνδοξον μεταξὺ τῶν σοφῶν καὶ ν' ἀπολαύσῃ τῆς ἀφωσιώσεως καὶ ἀγάπης τοῦ λαοῦ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, δηλαδή περὶ τὰ 1518, τὸ ἐμπόριον τῶν συγχωροχαρτίων ἔφερε παρ' αὐτῷ Δομινικανόν τινα Μοναχὸν Τέτζελ ὀνομαζόμενον καὶ ὁ Λούθηρος ὑπὸ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ζήλου ὑπεκκαίόμενος, προσέβαλεν ἰσχυρώτερον, παρ' ὅτι προανέφερον, τὴν τοιαύτην ἄθεσμον καπήλευσιν τῶν ἱερῶν πραγμάτων.

Ὁ πωλητὴς τῶν συγχωροχαρτίων, θς ἦν ἐπίσης καὶ ὁ πρῶτος πρὸς διανομὴν αὐτῶν ἐπίτροπος, ἀπεκρίθη αὐτῷ μετὰ πολλῆς πικρίας καὶ θυμοῦ. Ἡ συζήτησις κατήντησεν ἔρις· ἀλλ' ὁ Λούθηρος ὑπερίσχυσεν. Ἐνθαῤῥυνθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς πρώτης ταύτης ἐπιτυχίας, ἐτοιχοκόλλησεν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς ἐκκλησίας τῆς Βιρτεμβέργης ἐνενήκοντα πέντε ἄρθρα, ἐν αἷς ἐξέφραζε καὶ ἀνέπτυσσε τὰς ιδέας αὐτοῦ· ἐκ τῶν ἐνενήκοντα πέντε τὸ 27ν λ.χ. λέγει· «ἀπατῶσι τοὺς ἀνθρώπους, οἱ διδάσκοντες, ὅτι, ἅμα εἰσπείσῃ εἰς τὸ κιβώτιον τὸ ἀργύριον, εὐθὺς ἡ ψυχὴ ἐκπηδᾷ ἐκ τοῦ Καθατηρίου.» Τὸ 42ν «Πρέπον ἐστίν, ἵνα μάθωσιν οἱ χριστιαν-

νοι, ὅτι ὁ Πάπας οὐ πιστεύει, ὅτι τὰ συγχωροχάρτια αὐτοῦ ἔχουσι τοιαύτην ὑπερφυσικὴν δύναμιν.» Τὸ δὲ 79ν «Ὁς λέγει τὸν Σταυρόν, τὸ αὐτὸ τοῖς παραυήμοις τοῦ Πάπα δύνασθαι, ἐστὶ βλασφημία καὶ θεία καταφρόνησις!». Αἱ θέσεις αὗται ἢ τὰ ἄρθρα 44ας ἡμέρας μετὰ τὴν τοιχοκόλλησιν ἐκυκλοφόρουν ἀνά πᾶσαν τὴν Γερμανίαν, καὶ μετ' οὐ πολὺ εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἀγγλίας. Ἐκ τῶν 95 θέσεων ἢ ἄρθρων, ἐκ τῶν ἀγορεύσεων καὶ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν καὶ συγγραφῶν αὐτοῦ, διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ πολλῶν, καὶ εἶδον τὴν οἰκτρὰν παρακμὴν τῆς Παπικῆς αὐλῆς. Πρὸ πάντων ὁμῶς συνετέλεσε πρὸς τοῦτο, ἡ μεγάλη ἐκείνη μηχανή, πρὸς ταχεῖαν καὶ ἄφθονον κοινοποίησιν τῶν τοιούτων συγγραμμάτων, καὶ ὑπόσκαψιν ἐπομένως τῶν θεμέλιων τῆς πολλῆς καὶ μεγάλης τοῦ Κλήρου ὑπεροχῆς ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ πρὸ 50 ἤδη ἐτῶν ὑπάρχουσα μηχανή τοσοῦτον ἐχρησίμευσεν, ὥστε δι' αὐτῆς ἰδίως ἐπεταχύνθη ἡ μεταρρύθμισις, μηχανὴ δὲ τοιαύτη, κύριοι, ἦτο, ἡ τυπογραφία. Ὁ Τέτζελ, τῶν μεγάλων πόρων τούτων προΐσταμενος, δὲν ἔμεινε ψυχρὸς καὶ ἀνάληγτος πρὸς τὰ συμβεβηκότα, ἀλλ' ἀντέταξε πρὸς τὸν Λούθηρον τοὺς τρομεροὺς τοῦ Ποντίφικος κεραυνούς, κηρύττων αὐτὸν αἰρετικόν, τὰς δὲ τοιαύτας διακηρύξεις του οἱ Ἀκαδημαῖκοι τῆς Βιρτεμβέργης παρέδωκαν τῷ πυρί. Ὁ Δομινικανὸς Χυπερτράτεν ὁ ἐκ Κολωνίας, ὁ καθηγητὴς Ἐκινς Ἰνγόλσταδ, καὶ ὁ Πριερίας καλόγηρος Ῥωμαῖος ἔγραψαν ἀλληλοδιαδόχως κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲν μετεχειρίσθησαν νέον ἐπιχείρημα, καὶ δὲν ἐδικαίωσαν τὰς καταχρήσεις καὶ τὰ συγχωροχάρτια, εἰμὴ διὰ τοῦ ἀναμαρτήτου τοῦ Πάπα. Ἡ ἀναμαρτησία αὕτη ἐδίχασε τοὺς θεολόγους, ἐξ ὧν οἱ μὲν ὑπερησπίζοντο τὴν σφριγῶσαν καὶ προαγομένην μεταρρύθμισιν, οἱ δὲ τὸν πίπτοντα καὶ παρακμάζοντα Παπισμόν· ἐμπειροπόλεμοι ἤδη καὶ ἀπειροπόλεμοι κατέβαινον μετὰ σπουδῆς μένεα πνέοντες εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, πολλὰ φιλόνεικα συγγράμματα ἀνταλλάσσοντες.

Λέων ὁ δέκατος φοβηθεὶς ἐκ τῶν προόδων τῆς νέας διδασκαλίας, προσεκάλεσε τὸν Λούθηρον εἰς Ῥώμην, ἀλλ' ἡ ἀνάμνησις τοῦ Ἰωάννου Οὐσίου καὶ τῆς πυρᾶς, ἐφ' ἧς οὗτος ἀπωλέσθη, ἐμπόδισαν τὸν νέον διδάσκαλον τοῦ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην. Ὁ Καρδινάλιος Καγετάνος, πρεσβευτὴς τοῦ Πάπα, ἐστάλη κατὰ τὸ 1528 εἰς Αὐγούστην ἵνα ὑποχρῶσθαι τὸν Λούθηρον εἰς παλινοδίαν, ἥτις ἠδύνατο τὸ πᾶν νὰ ἐξομαλύνῃ· αἱ δὲ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου συζητήσεις ὑπῆρξαν ζωηρόταται. Ἀλλ' ὁ Λούθηρος φοβούμενος τὰς παγίδας, ἀνεχώρησε κρυφίως ἐξ Αὐγούστης ἀφ' οὗ πρῶτον ἐτοιχοκόλλησε πρόσκλησιν τινὰ «τοῦ κακῶς πεπληροφορημένου, πρὸς τὸν καλῶς πεπληροφορημένον Πάπα». Τὸ ἀκόλουθον ἔτος, ἔσχεν ἄλλας συζητήσεις μετὰ τοῦ Μίλιτζ νουνσίου τοῦ Πάπα ἐν Αὐγούστη· οὗτος μετεχειρίσθη μεγίστην τέχνην καὶ μετριοφροσύνην, ἵνα καταπείσῃ τὸν Λούθηρον νὰ ὑπακούσῃ τῇ ἁγίᾳ ἑδρᾷ· ἀλλ' ὁ Λούθηρος διέμεινε σταθερὸς εἰς τὴν διδασκαλίαν, ἣν ἐκήρυττεν· ἐντοσοῦτω, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν Πάπαν ἐπιστολήν τινὰ, ἐν ἣ, καὶ τοι διαμαρτυρόμενος περὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν σεβασμοῦ αὐτοῦ, συνεβούλευσε νὰ ἐπιχειρήτῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν τοσοῦτον ὑπὸ πάντων ἐπιθυμουμένην μεταρρύθμισιν τῆς ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ 1520 ἐφάνη ὁ κατὰ τοῦ Λουθήρου καὶ τῶν προσηλύτων αὐτοῦ ἀφορισμὸς τῆς ἁγίας ἑδρας· ἐν Ῥώμῃ, ἐν Κολωνίᾳ καὶ ἐν Λουβαίν ἔκαυσαν τὰ συγγράμματα τοῦ Λουθήρου, ὅστις ἔκαυσε καὶ αὐτὸς τὴν δεκάτην 10ερίου 1520 ἐν Βιρτεμβέργῃ τὴν βούλαν τοῦ Λέοντος δεκάτου, μεθ' ὧν τῶν ἀποφάσεων τῶν Παπῶν, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μαθητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, τῶν καθηγητῶν καὶ μεγάλης συρροῆς θεατῶν, πρὸς δὲ, ἐκήρυξε δημοσίως ὅτι ὁ Πάπας ἦτο ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας ἢ ὁ Ἀντίχριστος, οὗτινος ἡ ἔλευσις ἐπροφητεύθη ἐν τῇ νέᾳ Διαθήκῃ. Προὔτρεψε τοὺς χριστιανοὺς ἡγεμόνας ν' ἀποτινάξωσι τὸν αἰσχρὸν τοῦτον ζυγὸν, καὶ ἔχαιρε διότι ὑπῆρξεν ἄξιός νὰ ἐπισύρῃ τὴν

δρῆν τῆς Ῥώμης, ὑπερασπίζων τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἤρξατο ἡ τῶν Προτεσταντῶν μεταρρύθμισις. Οἱ εὐγενεῖς Γερμανοὶ προσήνεγκαν τῷ Λουθήρῳ τὸ ἄσυλον τῶν Πύργων αὐτῶν. Τὴν τετάρτην Ἀπριλίου 1524 μολονότι τοσαῦτα ἐποίησαν, ἵνα ἐκπλήξωσιν αὐτὸν, ἦλθεν εἰς Γόρμην, εἰσῆλθε δὲ εἰς τὴν πόλιν συνοδευόμενος ὑπὸ ἀπείρου πλήθους πεζῶν καὶ ἱππέων.

Τὸ ἔτος 1524 Ἀπριλίου 17 ὑπεστήριξε μετὰ δυνάμεως ἐν τῇ Διαιτῇ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Αὐτοκράτορος Καρόλου πέμπτου, συνοδουμένου ὑπὸ 6 Ἐκλεκτόρων, 24ων Δουκῶν, 7 Ἡγεμόνων, 30 Ἱεραρχῶν, ὑπὸ Ἀρχόντων, Κομήτων καὶ Πρέσβευων. Ἐλαβε τὴν ἄδειαν τοῦ ν' ἀναχωρήσῃ· ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ, καταδικάσθη εἰς ἀσιφυγίαν, ὑπὸ βασιλικοῦ τινος διατάγματος, οὗτινος μετέσχε καὶ ἡ Δίαιτα. Ὁ Ἐκλεκτὸρ τῆς Σαξωνίας, ὁ μᾶλλον ἐνθερμος αὐτοῦ προστάτης, ἔσωσε τὸν Λουθήρον καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, ἀποστείλας εἰς τὴν ἐν Βαρτβούργῳ ἑπαυλιν αὐτοῦ. Ὁ Λουθήρος τὴν κατοικίαν ταύτην ὠνόμαζε Πάτριον, ἐννοῶν τὴν νῆσον, ἐν ἣ περιωρίσθη ὁ ὑψιπέτης ἀετὸς τῆς Θεολογίας Ἰωάννης ὁ ἡγαπημένος μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ· εἰς τὸ μέρος αὐτὸ ἔγραψε πολλὰ σπουδαῖα συγγράμματα· δὲν ἐξῆλθε δὲ ἐξ αὐτοῦ, εἰμὴ, ἵνα μετριάσῃ τὴν παράφορον ὁρμὴν τινων ἐκ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ, οἵτινες ἠδύναντο νὰ διακυβεύωσι τὴν ἐπιτυχίαν. Ὁ ἑκτακτος οὗτος ἄνθρωπος, κύριοι, λαβὼν τὸν τίτλον τοῦ ἐκκλησιαστοῦ, προσέβαλε τὴν αὐθεντείαν τῶν ἐπισκόπων, κατήργησε τὴν Ἐπισκοπικὴν ἱεραρχίαν, αὐθαρέτως ἀφῆρει, διώσθου τὰς τελετάς, ἄλλας ἀντ' αὐτῶν ἀποκαθιστῶν. Ἐκπεπληγμένος δ' ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰς γιγαντιαίας αὐτοῦ προόδους, ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ἑκτακτον τινὰ ἄνθρωπον καὶ ὑπερφυσικῇ τινι δυνάμει πεπλουτισμένον· ὅθεν καὶ κομπάζων ἔλεγεν «οὐκ ἔτι τὴν χεῖρά μου ἔθηκα ἐν τῷ τῆς πέτρας ῥήγματι, ἵνα ἀνατρέψω αὐτὴν ἐκ θεμελίων, οὐκέτι ἐνέβαλον πῦρ εἰς τὰ Μο-

ναστήρια, ἀλλὰ σχεδὸν κατεστράφησαν διὰ τῆς γραφίδος μου καὶ τοῦ στόματός μου, καὶ διακηρύττουσιν, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ πλείονα κακὰ τῷ Πάπᾳ ἐνεποίησα, ἢ ἅπαντες οἱ ἀντιπολιτευθέντες αὐτὸν βασιλεῖς καὶ δυνάσται διὰ τοῦ κοσμικοῦ αὐτῶν βραχίονος!!». Ἀλλ' ἐν' ᾧ παρ' ἡμέραν ὁ τῆς Βιρτεμβέργης Ἐκκλησιαστὴς ἐθριάμβευε, τῶν θριάμβων του τοὺς καρπούς ἡσύχως οὐκ ἀπῆλαυνεν, ἐπεὶ ἡ μεταρρύθμισις αὐτοῦ ἐγέννησεν ἄλλας συγχύσεις δοξῶν, ὅθεν ἀνεφάνη πρῶτος ἐν τῇ Γερμανίᾳ ὁ Καρολοστάδιος ἐναντιούμενος τῷ Λουθήρῳ, ἀλλ' οὗτος ἐπιτυχῶς καὶ ἱκανῶς ἀπῆντησε πρὸς τὰς φρενοβλαθείας αὐτοῦ.

Ἀποθανόντα Λέοντα τὸν δέκατον, κύριοι, διαδέχεται Ἀδριανὸς ὁ ἕκτος. Οὗτος ἔπεμψε εἰς τὴν Δίαιταν Λεγάτον—πληρεξούσιον ἐγκλήματα φέροντα τοῖς Ἡγεμόσιν ὡς μεγάλην ἐλευθερίαν τῷ Λουθήρῳ παρασχούσι, καὶ ὡς μὴ ἐφαρμότασι τὸ τῆς ἐν Βερμανδία Διαιτῆς ψήφισμα· ἐν τῇ συνελεύσει ταύτῃ, ἣτις ἐγένετο πρὸς περιορισμὸν τῆς νέας διδασκαλίας, οἱ Ἡγεμόνες ἀνέγνωσαν ὑπόμνημά τι, δι' οὗ ἐδήλουν τὴν πρὸς τὴν Παπικὴν αὐλὴν ἀπέχθειαν αὐτῶν. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἐξ ἑκατὸν κεφαλαίων ἀπαρτιζόμενον ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Ποντίφικα ἐπίσης διαμαρτυρόμενοι κατὰ τῶν ἀφορήτων δεινῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐλῆς. Ὁ Ἀδριανὸς εἴτε φοβούμενος τὸν συρφετὸν τῶν Ἡγεμόνων καὶ Μαρκεσίων, εἴτε εἰλικρινῶς συνειδῶς τὴν τοιαύτην ἀνάγκην, ἐπεχείρησε τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἀποθανὼν ἀφῆκεν αὐτὸ ἡμιτελές. Τοῦτον διεδέξατο ὁ ἀπὸ Μεδίκων Ἰούλιος, ὑπὸ τὸ ὄνομα Κλήμης ὁ ἕβδομος, ὅστις ἀπέστειλεν εἰς Νουριμβέργην ἀπεσταλμένον, συνάμα δὲ καὶ ἀναμόρφωσιν τινὰ ὑφισταμένην εἰς μικρά τινα καὶ λόγου ἀνάξια· ἐντεῦθεν δυσηρεστήθησαν οἱ Ἡγεμόνες καὶ διαλύονται οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπαγαγόντες. Ὁ Αὐτοκράτωρ, διατρέφων τότε ἐν Ἰταλίᾳ, δυσανασχετῶν καὶ ἀσχάλων ἐκέλευσεν, ἵνα συνέλθωσι τὰ κράτη τῆς Γερμανίας ἐν συνελεύσει τὸ ἔτος 1527 τῇ 15ῃ Μαρτίου. Εἰς τὸ συμβούλιον τοῦτο κα-

τὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Αὐτοκράτορος ἔπρεπεν, ἵνα ἐξετασθῶσιν αἱ θρησκευτικαὶ διαφοραὶ, πρὶν ἢ μεταβῇ αὐτός, ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, ὅπως ἐπανελθὼν εὖρῃ τὰ πράγματα ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀλλὰ πόσον ὀλίγον ἐγνώριζε τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης! οἱ καθολικοὶ ἡγεμόνες ὄντες πλείονες τῶν τῷ Λουθήρῳ προσκειμένων, ὑπῆρχον, ὡς ἐνόμιζον, μέτριοι καὶ συγκρατατικοί, διότι συγχωρήσαντες τοῖς εὐαγγελικοῖς (ὡς ἐλέγοντο οἱ Λουθηρανοὶ) τὰ διάφορα αὐτῶν ἔθιμα, καὶ ἐκάστω τὴν ἐκλογὴν θρησκείας οἷαςδήποτε, ἀπηγόρευσαν αὐτοῖς τὸν προσηλυτισμὸν, ὅθεν κατὰ τοῦ περιορισμοῦ τούτου ἀντέλεξαν φανερά οἱ Λουθηρανοὶ ἡγεμόνες, καὶ τῇ 49ῃ Ἀπριλίου 1529 ἐπεμψαν τακτικὴν διαμαρτύρησιν *protestation* ἐξ ἧς, ἐκτοτε ὠνομάσθησαν Διαμαρτυρόμενοι ἢ Προτεστάνται.

Τοῦ μεταρρυθμιστικοῦ σχεδίου συμπληρωθέντος, ἐπορεύθη εἰς Βιρτεμβέργην, ἵνα βάλῃ αὐτὸ εἰς ἐνέργειαν· κατὰ τὸ ἔτος 1523 μετέβαλε τὴν λειτουργίαν, ἐξήλειψεν ὅλας τὰς ἐκκλησιαστικὰς τελετὰς, αἵτινες τῷ ἐφάνησαν περιτταί, ἐδημοσίευσεν τὸ περὶ κοινοῦ θησαυροῦ ἐγχειρίδιον αὐτοῦ, δι' οὗ καθίδρυε γενικόν τι ταμιεῖον, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ συλλέγῃσι τὰς προσόδους τῶν Μοναστηρίων, τῶν Ἐπισκοπῶν, τῶν Παρακκλησιῶν καὶ ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν κερδῶν. Οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες γοητευθέντες ὑπὸ τῆς πλουσίας ταύτης λείας, ἡσπάσαντο τὴν διδασκαλίαν τοῦ Λουθήρου. Ἡ ὑπὸ τῶν λαϊκῶν διεύθυνσις τῶν Μονῶν ἐπεσφράγισε τὰ μέτρα αὐτοῦ. Τὴν 11ην Ἰουνίου δ' ὁ Λούθηρος παραιτηθεὶς τῶν μοναχικῶν αὐτοῦ ὀρέξεων, ἐνυμφεύθη καλογραφίαν τινὰ Αἰκατερίνην τοῦ Βὸρ καλουμένην. Ἡ μεταρρυθμισίς συνέστη ἤδη ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸ παράδειγμα ὅπερ αὐτὸς ὁ Λούθηρος ἔδωκε, καὶ δὲν δύναται τις ἄνευ ἀδικίας, ἵνα ἀποδώσῃ αὐτῷ τὰς ἀταξίας καὶ τὰς φρικώδεις ἀνοησίας τῶν ἀναβαπτιστῶν, ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Στόρκ, τοῦ Μοῦνσερ καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Λώυδ· ἐκτὸς τῆς σπανίας εὐφυΐας καὶ τοῦ ἐξαιρέτου διοργανισμοῦ

τοῦ ὁ Λούθηρος εἶχεν ἀκόμη ἀκατανόητόν τινα δραστηριότητα, συμπληρώσας τοσαῦτα μεγάλα ἔργα ἐν διαστήματι χρόνου ἐκπλήττοντι τὸν νοῦν. Ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῶν πολυειδῶν τούτων ἀσχολιῶν ἔμεινεν ἡσυχος, καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτοῦ πνεῦμα παιδρὶν καὶ ἀτάραχον. Ὑψαριστεῖτο εἰς ἀπλὰς διασκεδάσεις καὶ δὲν ἔπαυσε καὶ ἐν τῇ ἐξάψει τῶν τρομερῶν τούτων ἀντιπερισπασμῶν καλλιεργῶν τὴν μουσικὴν. Ἐπαιζε τὸν πλαγίαν καὶ τὴν λύραν, συνέθετεν — ὁ δὲ περιβόητος Χάνδελ, ὑπερφηανεύετο ὡς σπουδάζας τὰ μουσικὰ ἔργα τοῦ Λουθήρου. Ἡ ὑγεία τοῦ φρεπύοντος αὐτοῦ ἀνδρὸς, ἐβλάβη πολὺ ἐκ τῶν ταραχῶν τούτων. Ἀπέθανε δὲ ἐν ἡλικίᾳ 63 ἐτῶν εἰς *Eislebe* τὴν πατρίδα αὐτοῦ, τὴν 18ην Φεβρ[ου] 1549· οὐδεὶς πλέον ἢ ὁ Λούθηρος, κύριοι, ἐξετέθη εἰς τὰς συκοφαντίας, ἐρέμψαντο αὐτὸν διὰ τὴν κατὰ τοῦ Σβίγγλι καταφορὰν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Λούθηρος προσεφέρθη πρὸς τὸν Σβίγγλιν, ὅπως πρὸς τὸν Πάπαν καὶ τὸν Ἑρρίκον δὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας.

Οἱ μᾶλλον παράλογοι μῦθοι ἠκολούθησαν τὴν μνήμην τοῦ Λουθήρου· εἶπον ὅτι γεννηθεὶς ἐκ τῆς καταχθονίου συγκοινωνίας δαίμονιός τινος μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἶχε πνίξει τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, εἶχε γένει ἄθεος, ὅτι ἡλλαξε προσέτι τὸ ἐν τῷ Παραδείσῳ μέρος αὐτοῦ, ἀντὶ δέκα ἐτῶν βίου εὐαρέστου, ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη.

Ὑπῆρξαν, κύριοι, ἄνθρωποι, οἵτινες ἐβεβαίουν, ὅτι ὁ Λούθηρος εἶχεν ἀρνηθῇ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ὅτι κατείχετο ὑπὸ χαμερπῶν ἰδεῶν, ὅτι συνέθεσεν ὕμνους πρὸς τιμὴν τοῦ Βάχχου καὶ ὅτι ἐβλασφήμησε κατὰ τοῦ Μωϋσέως. Πρὸς δὲ, ὅτι εἶπεν ὅτι δὲν ἐπίστευεν εἰς ἐκεῖνο, ὅπερ αὐτὸς ἐδίδασκεν. Τοσοῦτον εἶνε εὐκολον, κύριοι, ν' ἀνεύρῃ τις τὴν πηγὴν τῶν τοιούτων ἀδικιῶν, ὥστε περιττὸν νὰ ὑποδείξωμεν αὐτήν. Αἱ κακοήθειαι αὗται συκοφανταίαι ἐξετοξεύθησαν τοσοῦτον συνεχῶς ἐκ Ῥώμης, καὶ τοσαῦτα τὰ ὑπ' αὐτῆς ἀδικηθέντα θύματα, ὥστε ἀναιρέσεως οὐ χρήζουσιν. Ὁ Βά-

υλος, ὁ ἀμερόληπτος οὗτος κριτὴς τῆς ἱστορίας ἐν τῷ λεξικῷ αὐτοῦ, ἀπέδωκε τῷ ἐνδόξῳ μεταρρύθμιστῇ δικαιοσύνην, ἥτις ἔκκα-
νοποιεῖ αὐτὸν διὰ τὰς ἀγενεῖς ταύτας ὁ-
βρεις. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζεται περὶ τοῦ *Λου-
θήρου* ὡδή τις τοῦ ποιητοῦ Κράμερ, τοῦ ὁ-
ποίου ἡ ἀφέλεια ἀπομακρύνει πᾶσαν ἰδέαν
κολακείας.

«Οὐδέποτε, λέγει, «οὐδέποτε ὑπῆρξεν ὑπο-
κριτὴς! οὐδέποτε ἐκολάκευσε τοὺς ἡγε-
μόνας, ἵνα ἔχη τὴν προσηλασίαν αὐτῶν, ὑ-
περῆσπισεν ἐνθέρμως τὰ δίκαια τῆς ἀν-
θρωπότητος, ἐξεπλήρωσε τὰ καθήκοντα
πατρὸς καὶ συζύγου, φίλου καὶ ὑπηκόου,
ὑπῆρξεν ὁπαρήγορος τῶν δυστυχίων, οὐδέ-
ποτε ἠδίκησεν ἀλλ' ὥδευσεν διὰ βήματος
σταθεροῦ πρὸς τὴν ἐνδοξὸν ὁδὸν ἣν διέ-
γραψεν αὐτῷ ὁ Θεός. Ἡ ἐπὶ τῆς γῆς δ'
αὐτοῦ εὐτυχία, ἐν τῷ μέσῳ τῶν προλήψε-
ων, ὥς εἶχε νὰ καταπολεμήσῃ, ἦν σύζυγος
ἐνάρτετος καὶ ἡ καλύβη αὐτοῦ.»

Τὰ συγγράμματα τοῦ *Λουθήρου* ἐτυπώ-
θησαν ἐν Ἰένῃ κατὰ τὸ 1556, ἀποτελοῦσι
δὲ τέσσαρας τόμους εἰς ὄγδον.

Οἱ κυριώτεροι μετὰ τὸν *Λούθηρον* με-
ταρρύθμισται ἦσαν ὁ Φίλιππος Μελάγχθων,
ὅστις κατὰ πρῶτον Σβάρζέδης ὀνομαζόμε-
νος, ἀντήλλαξε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ
Μελαγχθῶνος, συγκειμένου ἐκ δύο ἐλληνικῶν
λέξεων, αἵτινες σημαίνουσι μαύρη γῆ· ἐγεν-
νήθη εἰς Βέρττεν, ἐν τῷ Παλατινάτῳ τοῦ
Ῥήνου, καὶ ὑπῆρξεν ὁ ἐνδοξότερος τῶν μα-
θητῶν τοῦ *Λουθήρου*.

Ὁ Σβίγγλις, μεταρρύθμιστὴς Ἑλβετὸς
ἐκ τῆς ἐπαρχίας τοῦ ἀγ. Γαλληνοῦ —
Saint Galle, ὅστις προσέβαλε τὴν ἐξουσίαν
τοῦ Πάπα, τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσε-
ως, τὴν ἀξίαν τῆς πίστεως, τὴν ἐπίκλησιν
τῶν ἁγίων, τὴν θυσίαν τῆς λειτουργίας,
τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς νόμους, τὰς εὐχὰς,
τὸν ἁγιασμόν, τὸν ἄγαμον βίον τῶν ἱερέων
καὶ τὴν ἀποχὴν τοῦ κρέατος.

Ὁ Οἰκολαμπίδης, ὁ ἐνεργητικώτερος συμ-
βοηθὸς τοῦ Σβίγγλι. Ὁ Ἰωάννης Καλβίνας,
ὁ ἀρχηγὸς μιᾶς τῶν πολυπληθεστέρων Προ-
τεσταντικῶν κοινοτήτων, τοῦ ὁποίου ἡ δι-

δασκαλία ἐξασκεῖται πρὸ πάντων ἐν Γαλ-
λίᾳ, καὶ πολλοὶ ἄλλοι, περὶ ὧν γενήσεται
λόγος ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς Αὐγουσταίας Ὁ-
μολογίας.

Ὁ *Λούθηρος*, κύριοι, καθίδρυσε τὴν δογ-
ματολογίαν τῆς Αὐγούστης ὁ δὲ Καλβί-
νος τὴν τῆς Γενεύης. Ἡ μεταρρύθμισις τῆς
ἐκκλησίας, κατὰ τε τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὰ μέ-
λη αὐτῆς, ἦτο κατὰ τὸν 15ν αἰῶνα ἡ σκέ-
ψις παντὸς ἠθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ πνεύ-
ματος. Ὁ *Λούθηρος* λοιπὸν καὶ ἡ διδα-
σκαλία αὐτοῦ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκλέξωσι
περίστασιν εὐνοϊκωτέραν, ἵνα εἰσακουσθῶ-
σιν· οὐδεὶς διανοεῖτο ν' ἀρνηθῇ τὰς εὐεργεσί-
ας καὶ ἀρετὰς, δι' ὧν ἡ πρώτη ὀρθόδοξος,
μία, ἁγία, καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ θεία
τοῦ εὐαγγελίου Ἐκκλησία ἦτο πεπρωτισμέ-
νη, καὶ τῆς ὁποίας ἡ σοφία καὶ αἱ πανά-
γαι ἀρεταὶ διεσκέδασαν, ἐδίωξαν τὸ σκό-
τος καὶ ἐπαναγαγοῦσαι τὰ φῶτα συνετέλε-
σαν πρὸς πολιτισμὸν τῶν λαῶν.

Ἀπκντες, κύριοι, οἱ χριστιανικοὶ αἰῶνες
ἀνεγνώρισαν γενικῶς καὶ ἀναγνωρίζουσιν ὅτι
ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, ἥτις προωρίσθη ὑπὸ
τοῦ Ἀρχηγοῦ αὐτῆς, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ, ἵνα καταστήσῃ εὐτυχὲς τὸ
ἀνθρώπινον γένος, ὑψοῦσα τὸ πνεῦμα καὶ
τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, ἀπεμακρόνθη
τοῦ λαοσώου τούτου σκοποῦ μετὰ τὸ ἀ-
προσδιόνυσον καὶ λυπηρὸν ἐκεῖνο μέγα
Σχίσμα μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς. Ὁ-
περ ἐχθρικῶς ἐδίχασε τοὺς ἐν ἐν Χριστῷ ἀ-
δελφοποιημένους λαοὺς, κατ' ὅσον ἡ τῆς
Δύσεως ἐκκλησία ἠθέλησε νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς
τὰ Κράτη καὶ νὰ ἀναμιχθῇ εἰς ὅλας τὰς
πράξεις τοῦ τε πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ
βίου.

Ὁ Πάπας, κύριοι, τῆς Ῥώμης, οἱ Πάπαι,
μᾶλλον εἰπεῖν, ὄφονται δι' ἅπαντα ταῦ-
τα. Οἱ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ Βατικανοῦ δίδον-
τες τὴν ποντιφικὴν αὐτῶν εὐλογίαν Πάπαι
καὶ ἐκφωνοῦντες, «τῇ πόλει καὶ τῷ
Σύμπαντι,» ὧν ἡ πλεονεξία ἐπώλει τὸν οὐ-
ρανὸν πρὸς κατοχὴν τῆς γῆς, ἡ τρομερὰ καὶ
ἀπεχθὴς ἐκείνη ἱεροκρατία τῆς Ῥώμης, δι'
ἧς ποταμοὶ αἱμάτων ἀνθρωπίνων ἔρρευσαν,

ἔχέτω τὰς αἰτίας, ἥτις ἤδη, σήμερον, κατὰ τὴν εὐτυχῆ ταύτην ἐποχὴν μας, παρίσταται οὐχὶ πλέον με ῥομφαίας καὶ ὄπλα ὀπλισμένη — ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἐξασθένεισιν αὐτῆς ἀναφαίνονται ἐνίοτε ἡ ὀργὴ καὶ αἱ ἀπειλαί! Ἡ Ποντιφικὴ ἐκείνη ἀγέρωχος καὶ ἀντιχριστιανικὴ ἐξουσία, κύριοι, κρατεῖ πλέον εἰς χεῖρας αὐτῆς ἐσβεσμένους μόνον κεραυνούς, ἀλλ' ὁ ἀφωπλισμένος αὐτῆς βραχίον ἀπειλεῖ εἰσέτι τὸν κόσμον ἐκ τῶν δωδεκακισχιλίων βαρυταλάντων αἰθουσῶν τοῦ Βατικανοῦ καὶ διαμαρτύρεται κατὰ τοῦ μεγαθύμου Βίκτωρος Ερμανουήλ καὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ.
(ἀκολουθεῖ).

Διογ. Χαρικλῆς.

**ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΛΚΗΣ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΣΜΥΡΝΑΙΚΩΝ
ΣΤΑΘΜΩΝ
ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓ. ΣΧΟΛΗΣ.**

Πρὸς ἀνέυρεσιν τοῦ πραγματικοῦ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα βάρους ἐκάστου τῶν ἀνακαλυπτομένων σταθμῶν γενικὸς κανὼν ἐστὶ νὰ μὴ δίδηται αὐτῷ ἀμέσως τὸ πρὸς τὸ νῦν αὐτοῦ βάρος ἀντιστοιχοῦν ἀρχαῖον τι σταθμικὸν σύστημα· διότι ποτὲ μὲν, ἐνεκα σκωρίας καὶ διαφόρων προσκεκολλημένων ὑλῶν, ἔλκουσι ταῦτα σταθμὸν πλεῖω τοῦ κανονισμένου, ἄλλοτε δὲ, ἐνεκα φθορᾶς καὶ ἐλλείμματος, ἔλλαπτον τοῦ δέοντος. Ἐνῶ λ.χ. ἡ σολώνειος μνᾶ, κατὰ τὰς νεωτέρας ἐρεῦνας, ἀντιστοιχεῖ πρὸς γαλλ. γραμμ. 436,6 διὰ τὴν πρώτην μὲν αἰτίαν εὐρίσκονται μναῖ ἔλκουσαι γραμμ. 446. 450. 460 κτλ., διὰ δὲ τὴν δευτέραν, εὐρίσκονται ἕτεραι ἔλκουσαι γραμμ. 422, 427, 440 κτλ. Πρὸς εὐρεσιν λοιπὸν τῆς ἀληθείας ζητητέον τίς ἡ ἐποχὴ ἐκάστου σταθμοῦ, τίς ἡ κατάστασις αὐτοῦ, καὶ, εἰ τὸ σχῆμά ἐστὶν ὅμοιον γνωστοῖς

ἤδη σταθμοῖς ὀρισμένου βάρους· διότι ἐὰν π.χ. σταθμὸς τις τετραγώνου σχήματος ἔλκη μνᾶν 440 γραμμ., ἕτερος σταθμὸς τοῦ αὐτοῦ μὲν σχήματος, ἀλλ' ἐφθαρμένος εἴτ' ἐν τῷ μέσῳ, εἴτ' εἰς τὰς ἄκρας, ἐστὶ μὲν καὶ οὗτος μνᾶ, ἀλλ' ὀλιγωτέρων ἐκείνου γραμμάτων.

Κατὰ τὴν μέθοδον λοιπὸν ταύτην θὰ προσπαθῇ τῷ ἐνταῦθα νὰ ὀρίσω, ὡς οἶόν τε, τὴν ἀρχαίαν ὀλκὴν ἐκάστου σμυρναϊκοῦ σηκώματος τοῦ Μουσείου τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ἡ παρούσα πραγματεία ὡς δεύτερον, οὕτως εἰπεῖν, μέρος τοῦ πρὸ διατίας ἐκδοθέντος καταλόγου μου, ἐν ᾧ ἀπλᾶν μόνον περιγραφὴν αὐτῶν ὡς γνωστὴν ἐποίησάμην. 1)

I

Εἰς ἐκάστην πόλιν, ἐν ᾗ ἀνεκαλύφθησαν πολλὰ καὶ ποικίλα σταθμά, παρετήρησαν οἱ σταθμολόγοι ὅτι κατὰ τὴν νῦν αὐτῶν ὀλκὴν δὲν δεικνύεται εἰ μόνον ἀρχαῖον σταθμικὸν σύστημα, ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφορα. Ἐκ τῆς νῦν λ.χ. ὀλκῆς τῶν ἀθηναϊκῶν σηκωμάτων ἀνεγνωρίσθησαν ἕξ ἡ ἐπὶ τὰ συστήματα. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν γενικὴν παρατήρησιν καὶ τὰ ἐν Σμύρνῃ εὑρεθέντα καὶ συνεχῶς εὐρίσκόμενα, ἐν τῇ ὀλκῇ αὐτῶν ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸ ῥωμαϊκόν, πτολεμαϊκόν, περσικόν καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸ ἀττικὸν σύστημα, ὅπερ ἦν κυρίως τὸ ἐπικρατήσαν ἐνταῦθα καθ' ὅλην τὴν μακεδονικὴν ἐποχὴν, καθὼς ἀποδείκνυσι καὶ τὸ νῦν βάρος τῶν ἐπὶ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ κοπέντων ἀργυρῶν τῆς πόλεως νομισμάτων.

Καὶ τοῦ ἀττικοῦ μὲν συστήματος σταθμὸν ἔλκουσι τὰ ὑπ' ἀριθ. 63, 87, 98, 102, 214, 135, 138 καὶ 191. Καλεῖται δὲ σύστημα ἀττικὸν τὸ ἔχον μνᾶν ἔλκουσαν γραμμ. 436,6. Ἡ μνᾶ αὕτη λέγεται καὶ

1) Ἐν τῇ πραγματείᾳ ὅμως ταύτῃ περιγράφονται καὶ τινὰ μὴ ἀναφερόμενα ἐν τῷ καταλόγῳ· ἐπειδὴ ἔκτοτε ἐπλουτίσθη ἡ συλλογὴ διὰ περισσοτέρων ἐτι σταθμῶν τῆς Σμύρνης.